

בס"ד
פר' וישלח
גיליון רכ"ג
שנה ה'
כסלו תשפ"ד

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

יארצייט השישי לרשכבה"ג מרנא אילת השחר צוק"ל

מו"מ בהלכה זין רבותינו זענני או"ח ודברי זכרון – נכתב ע"י המשיב הגאון רבי שמעון וויסברג שליט"א מרביני המכון

הגדולה בזכות המידות הטובות שלו, והיה מספר איך שויתר על כל הירושה של אביו שלא לצער את אחותו האלמנה, ואמר, כל העולם כולו עוקב אחריו, והוא כזה עניו, ואמר **שכל יום באים אליו ספרים מאברכים ת"ח שכותבים שהספר יצא בעידוד רבינו בעל הדרך אמונה זצ"ל.**

...

קטן המגדיל בחנוכה אם ידליק בשקיעה או בצה"ל

בענין קטן שמנהג אביו להדליק בשקיעה, ומגדיל באמצע החנוכה, האם ידליק בשקיעה"ח כמנהג בית אביו, או דימתין בזה היום עד צה"כ שיהיה ודאי גדול, **דעת רבנו בעל הדרך אמונה זצ"ל** שידליק בשקיעה כדרכו, דבמצוה דרבנן עולה לו מה שהדליק בקטנותו גם אחר שיגדיל, וכיון דחושש להדעות שזהו עת ההדלקה אין לו להפסיד זמן ההדלקה, וגם משקיעה"ח הי"ז ביהשי"מ והוא ספק גדול, ולהדעות שגדול יוצא בהדלקת קטן כ"ש שיוצא בהדלקת עצמו. ומ"מ נכון שיתן שמן כשיעור ח"ש גם אחר צה"כ שיהיה לו קיום מצוה גם בעת שהוא ודאי גדול.

והראוני בס' תורת המועדים (סי' תרע"ב ס"ב) שכתב דמי שנעשה בר מצוה בימי החנוכה ונוהג תמיד להדליק בשקיעה יכול להמשיך להדליק כהרגלו בשקיעה דיוצאים ידי החיוב גם כשהדליק בעודו קטן וכמ"ש השע"ת (סי' תפ"ט סק"כ) לגבי קטן שהגדיל בספיה"ע, ובס שלמי תודה (חנוכה עמ' מ"ח) ג"כ האריך שאין מקום להחמיר להדליק בצה"כ בין אם נסבור שהבני בית מדליקים מדינא או בתורת מהדרין, אלא שבסו"ד **כתב בשם רבנו בעל האילת השחר זצ"ל** שטוב יותר שידליק בצה"כ, וכ"כ בפניני חנוכה (עמ' מ"ז) בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שיש להחמיר שקטן ידליק ביום זה בצה"כ, משום שמצות חינוך בחנוכה הוא לצאת יד"ח מאביו ולא להדליק בעצמו, ויכוון ביום זה שלא לצאת בהדלקת אביו כדי שיוכל להדליק כמו מהדרין.

וכן דן בחשוקי חמד מסכת סנהדרין (ס"ח ב') ובחשוקי חמד חנוכה (סי' קס"ד) בדן קטן שהדליק מפלג המנחה בליל הבר מצוה, וע"י שם (סי' צ"ג) בענין ברכת שהחיינו בהגדיל באמצע חנוכה, וכתב לענין מי שנעשה בר מצוה בליל ראשון של חנוכה שחל בשבת האם יברך בלילה ברכת הרואה, דזה הבר מצוה מדליק בהיותו קטן ככל בית ישראל בערב שבת, אך לגבי הברכות נסתפק מה יעשה, האם עדיף שיברך עתה ברכת להדליק, ואת שתי הברכות שעשה נסים ושהחיינו יברך בשבת,

זכה זכה דורינו שהעמיד בו הקב"ה גדולי עולם אשר העניקו חמה בקומתם, רבינו הגדול מרנא ורבנא קדוש ה' הגאון הצדיק רבי אהרן יהדה ליב שטינמן זצ"ל, ורבנו הגדול מרנא ורבנא קדוש ה' הגאון הצדיק רבי שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצ"ל, מצוקי ארץ שהיו נחשבים למאורות גם בכמה דורות שלפנינו, רק שראה הקב"ה בשפלות הדור ובשפלינו זכר לנו כשאחז"ל בסנהדרין (ל"ח ב') ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין, עמד ושתלן בכל דור ודור, שנאמר כי לה' מצקי ארץ וישת עליהם תבל.

וראינו בעינינו כמה היו מתבטלין זה לזה בענוה יתירה, וכמה היו מחבבין זה את זה, ואחז"ל במסכת גיטין (כ"ג ב') 'שני גדולי הדור פירשו את הדבר', ובמשך עשרות שנים היה מו"מ בין רבותינו בדבר הלכה והנהגה, ואין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד (סנהדרין פ"ט א'), וראיתי לקבץ ממה ששמעתי או ראיתי שעמדו בזה רבותינו זכרונם לברכה, ואתפלל לפני הקב"ה שלא אכשל בדבר הלכה ואזכה להביא הדברים לאשורם.

רבינו הדרך אמונה זצ"ל, סיפר לי בילדותי על תמונה אחת שהראתי לו, מלפני עשרות שנים, בו נראה הולך עם אביו ובנו הקטן ביניהם (בס' מרן שר התורה פכ"ג עמוד תפ"ד), שזוכר שהיה זה בפורים שהלכו לרבי אהרון לייב, ואמר שעוקב אחריו מלפני עשרות שנים, וכבר אז ראו כמה החזון איש מעריכו ומכבדו, ואמר **שכל מה שהתעלה הכל בא על ידי עמל התורה הגדול שעמל כל השנים.**

וכמו כן סיפר לי רבנו האילת השחר זצ"ל, שבהיותו בישיבה בפתח תקוה אמר לו ידידו מאז, הגאון רבי משה סאלוויצקי זצ"ל, אתה רואה את הבחור המתמיד שלומד שם בצד, בהצביעו על רבנו בעל הדרך אמונה שהיה אז בחור צעיר, **עוד יבא יום וכולם יעמדו לפניו לבקש ברכות.** רבנו זצ"ל בעל דרך אמונה זצ"ל מתחילה היה גוזז נערי החלאקה ללא שיטול ידיו אח"כ, אבל כששמע שרבנו בעל האילת השחר זצ"ל נוטל ידיו התחיל לנהוג גם כן כך. כמה פעמים שמעתי מרבנו בעל האילת השחר זצ"ל שאומר על רבינו בעל הדרך אמונה זצ"ל **כי הוא קדוש מרחם, ואמר שעוקב אחריו ונראה לו שזכה לגדלותו**

והקטן מ"מ ידחה לאח"כ, דהא קטן צריך לשמוע בקול אביו (דרך שיחה ח"ב עמוד ר"ע וכ"כ בשיח התורה ח"ב סי' תתמ"א). ועיי' בדעת נוטה (ציצית סי' תצ"ב תצ"ג) דגם ברכת קטן נחשב ברכה ואי"צ לברך כשיגדיל ברכוה"ת שנית, ועיי' ברעק"א (או"ח סי' קפ"ו) לגבי ברהמ"ז.

...

בענין חשש עין הרע בבני ברק

ידוע מה שהיה שגור בפי רבינו בעל הדרך אמונה זצ"ל בשם מרן החזון איש שאין חשש עיה"ר בב"ב, כפי שהעיד הגרא"צ טורצין בשמו, ואמר לי רבינו בעל הדרך אמונה זצ"ל **דגם להחזו"א דוקא בנמצא בב"ב לא שולט העין, אבל אולי יתפוס העין מחוץ לעיר**, וכן אמר על הרבנית ע"ה שנפטרה מעיה"ר בפרסו רב שעשו לה בחוה"מ בכותל המערבי, [ואמר זה בשבעה למחותנו רבנו בעל האילת השחר זצ"ל והסכים עמו ואמר גם אני סבור כן], ולכן גם ב"ב יש לחוש בכל מה שכתוב לחשוש מעיה"ר שמא יתפסנו כשיצא מהעיר.

...

בקריאה"ת אם מהני שקרא התיבות שהם כיו"ב במקום אחר

שמעתי לדון אם יוצא בקריאה"ת הקורא פסוק וידבר ה' אל משה לאמר מפרשה אחרת כשעיקר הקריאה קרא במקומה, וכן בעשרת בני המן הסתכל תיבת ואת של פרשנדתא על דלפון ורק בשמות בני המן הסתכל במקום השם, ולכאוי פשוט שאף דהענין אחד מ"מ חובת כל תיבה לקרותה במקומה, וכ"כ בכה"ח (סי' תר"צ אות צ"ז) לגבי עשרת בני המן שיש לזוהר לקרא כל שם בן המן עם תיבת ואת הכתוב עליו.

וכ"ה דעת רבינו בעל הדרך אמונה זצ"ל כמובא בס' דעת נוטה במדבר (פי' נשא סי' ק"א) לענין מי שטעה בפרשת הנשיאים וקרא שם הנשיא בנשיא של היום, אבל קרבנו קערת כסף כוי קרא מהכתוב בנשיא אחר דיתכן דלא יצא, וכן השיב רבינו זצ"ל בס' שמענו כן ראינו (ח"א פי"ח סי' י"ג) בענין בעל קורא שטעה וקרא וידבר ה' אל משה מפרשה אחרת, דאף שקרא את אותן התיבות, כיון שלא היה בפרשה שצריך לקרא, לכאוי צריך לקרא עוד פעם דאי"ז פרשה זו, וכה"ג מבואר בפוסקים במי שטעה בקריאת בא אל פרעה של פי' בא (פ"י א) שהחליף וקרא זה מפ' הקודמת פי' וארא (פ"ז כ"ו פי"ט א') ועיי' בס' הקריאה בתורה והלכותיה (פ"ב טעמי הקריאה ט"ו), ועיי' בביאור"ל (סי' ק"מ ד"ה והזכירהו) ובס' שמענו כן ראינו (שם סי' י"ב).

וכעת שמעתי **בשם רבנו בעל האילת השחר זצ"ל** שדן לגבי עשרת בני המן שיועיל להסתכל בתיבת ואת אחד בכולם, וכן דן דיועיל תוכ"ד, אף אם הסתכל תוכ"ד אחר הקריאה, ויל"ע בזה דאף אם תוכ"ד כדיבור מ"מ לא קרא מתוך הכתב, ועיי' בס' קריאת המגילה במשנתו של מרן (עמוד ד) שבעשרת בני המן כתוב במגילה ואת ואת לכל אחד בפני"ע ואת פרשנדתא ואת דלפון וכו'.

מ"מ מסתבר דאין קפידא לקרות דוקא מתוך הוואת שכתוב אצל כל אחד אלא הוי מן הכתב גם אם יקרא לכל בני המן מאותו ואת ועל דרך זה יכול לקרות גם את כל האחשורוש שבמגילה ממקום אי' שכתוב אחשורוש והוי שפיר מתוך הכתב ואי"ז נוגע לדין שתהא כתובה כולה לפניו, ע"כ.

ובגליון נתיבות ההלכה גיליון פורים תשע"ב (גליון כ"ח עמוד י) הובא דברי מרן ראש הישיבה רבנו בעל האילת השחר זצ"ל, בזה הלשון. **לענין שתחשב קריאה מתוך הכתב מסתבר דמהני גם אם ראה את הכתב לאחר שהוציא התיבה מפיו כל שראה מתוך הכתב בתוך כדי דיבור לאמירתו ודומה למאי דאמרינן בירושלמי לענין קריעה קודם שמת [ועיי' נדרים (פ"ז א') ונימוק"י שם וש"ת אחיעזר ח"ב סי' כ"ה], עכ"ל.**

כמו הרואה שמברך שתי ברכות אלו אף על פי שלא הדליק, כמבואר בשו"ע (סימן תרע"ו ס"ב) כדי לברך שתי ברכות בגדלותו, או שמא כשמדליק יברך את שלושת הברכות.

ואם קטן שהגיע לחינוך מוציא אחרים כדעת השו"ע (סי' תרע"ה סי"ג) כ"ש שמוציא עצמו אבל המשני"ב (שם סק"י"ג) כתב לא לסמוך על זה, ועיי' בארוכה בחשוקי חמד חנוכה (סי' קס"ד), ועיי' שם (סי' צ"ג) אם מברך שהחיינו בהגדיל באמצע חנוכה דלא מצינו כן בפוסקים וה"ז הפסק.

ועיי' בזה בחכמת שלמה (סי' תרע"ז ס"ב) שנסתפק בנעשה בר מצוה בחנוכה, ד"ל שכיון שהגדיל אחר שתכלה רגל מן השוק, אם כן אינו מחוייב בדבר באותו לילה, ובקובץ מבית לוי (ח"י עמוד ז) הביא מבעל שבט הלוי זצ"ל שימתין עד צאה"כ, וכן הביא בשלמי תודה (חנוכה סי' ה' אות ב) **ממרו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שימתין כשלושים וחמש דקות אחר השקיעה**, וכן הביא בחשוקי חמד (שם) ובס' פניני חנוכה (עמוד ל"ז ס"ח) שדעת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שקטן שנתגדל בחנוכה בימות החול, אף אם אביו רגיל להדליק בשקיעה, מ"מ הקטן ידליק בלילה הזה רק בצאת הכוכבים. כי עדיף לעשות מצוה בגדלותו, מאשר יעשה מצוה בקטנותו, אף שהמצוה היא רק מדרבנן.

אמנם **לדעת רבנו בעל הדרך אמונה זצ"ל יקיים המצוה דיקיים בקטנותו מדין זריזין כיון דהמצוה דרבנן**, עיי' בס' נר חנוכה (פ"ב הערה נ"ג), וכן השיב גם במכתב בס' בית היין (סי' ע"ד ע"ט) וז"ל עיי' בפסחים (צ"ה ב' תוד"ה איש) וגם כאן יצא יד"ח אף שיש חד דרבנן, ע"כ, והגר"ח"מ שטיינברג שליט"א שאל על זה, דשם לא היה בר חיובא בפסח ראשון ואינו בתשלומין ונו"י בזה עם רבנו בעל הדרך אמונה זצ"ל ולבסוף השיב וז"ל עיניתי עוד פעם ודבריכם נכונים וחוזרני בי, עכ"ד.

ועיי' בק"ס (פ"ה מקרבן פסח ה"ז) שלמד ברמב"ם כדברי רבנו מעיקרא, גם האור שמח (שם) כתב להוכיח מדברי הרמב"ם שם כן, ועיי' שם שדחה דהוא דין דוקא בק"פ דכי' שה לבית עיי' בכס"מ שם, ומסיק שם האור שמח וסתימתן של התנאים יוכיח שהוא דין בכל הקרבנות דכל מי שמביא קרבן בעודו קטן ושוב אח"כ הגדיל יוצא במה שנכלל בכלל ישראל ועשה כמוהם בעודו קטן, ולא חייבתו גדלותו עוד הפעם, [ורבנו אמנם חזר במכתבו מהראייה מהתוס' אבל מעצם הדין לא הדר בו, וכן שמעתי שמישיב למעשה בבר מצוה לנכדו ה' כסלו תשע"ו],

וכן השיב לענין קידוש לבנה וחיוב שמו"ת, ועיי' בארוכה בס' מעשה חמד (פ"ג הערה נ"ה) מכמה ספרים שהשיב רבינו כן, ועיי' גם בס' שמענו כן ראינו (פ"ט"ז סי' כ"ג), **וכן כתב לי רבינו זצ"ל, דגם מי שיגדיל בהמשך החדש לא ימתין לגדלותו רק יקדש הלבנה בזמנה דזריזין מקדימין למצות ושהוי מצוה לא משהינן**, (וכ"כ בתשובתו במועדי הגר"ח ח"ב סי' כ"ז ובסו"ס אשי ישראל תשובה שמי"א ועיי' בשביבי אש פי' בא ד"ל דזמן חידוש הלבנה קובע החיוב ואפי' יגדיל ישאר בחיוב קטן, ועיי' ברמ"א סי' נ"ג סי' ובשו"ת משיב דבר ח"א סי' י"ח ובבנין שלמה סי' ס' ובשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' קכ"א).

ואמר רבינו זצ"ל, דכיון מחוייב עתה בקידוש לבנה מצד מצוות חינוך א"כ איך ידחה זאת, והרי כל קידוש לבנה הרי כל קידוש לבנה הוא מדרבנן, ואין לומר שאם נסבור שחיוב חינוך הוא על האב ולא על הבן שאז האב יצוהו